

OTÁZKY NA ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU Z DPS - 2015

1. Cieľ a obsah vzdelania.

- cieľ vzdelania - spoločenský a individuálno-psychický
- obsah vzdelania zameraný z hľadiska cieľa
- formálne a štruktúrne vzdelanie (poznať štruktúru informácie a naučiť sa narábať s informáciou),
- všeobecné vzdelanie: encyklopedické (poznať širokú škálu informácií z rôznych oblastí), esenciálne vzdelanie (základné "výťažky" z každej oblasti), utilitárne (len poznatky potrebné pre životnú prax),
- odborné vzdelanie (špecializované na jednu oblasť),
- popretie hodnoty vzdelania ako hromadenia poznatkov (napr. H. Rousseau, dôraz na rozvoj vnímania oproti poznávaniu), antipedagogické hnutie

Výtvarná výchova. Súčasné ponímanie výtvarnej výchovy. Ciele výtvarnej výchovy.

- ciele výtvarnej výchovy na ZŠ a ZUŠ, nová koncepcia osnov VV, metodické rady, výtvarný problém, návaznosť a gradácia
- proces mentálneho (rozvoj motoriky, cítenia, fantázie, myslenia) formálneho (prenosy, preštrukturovanie, analýza-syntéza, synkretizácia) a technologického (médiu, proces, nástroj, materiál) rozvoja žiaka
- zručnosti a spôsobilosti, vedomosti a postoje ktoré formuje výtvarná výchova
- tvorivé procesy vo výtvarnej výchove;
- náčrt časti učebného plánu (ilustrovať na ňom možnosť aplikácie výtvarnej metódy v edukačnom procese)

2. Vyučovacie zásady.

- vývoj didaktických zásad od memoratívnych ku skúsenostným formám
- Komenského a Pestalozziho didaktické názory
- didaktické zásady: názornosti, aktívnosti, emocionálnosti, systematičnosti, primeranosti, trvanlivosti

Videnie a vytváranie predstáv.

- fyzikálna, fyziologická a psychická stránka videnia
- predstavivosť a fantázia
- princípy vytvárania vizuálnej predstavy
- videnie z hľadiska rôznych umeleckých prístupov vo vývoji umenia

3. Vyučovacie metódy.

- metódy vyučovania z hľadiska funkcie vo vyučovaní: motivačné, expozičné, osvojenia si látky, reflexie, aplikácie, posilňovania, overovania, hodnotenia
- metódy vyučovania z hľadiska mentálnych operácií: analýza/syntéza, indukcia/dedukcia, abstrahovanie/konkretizácia, interpretácia, kategorizácia, komparácia/analogizácia - diferenciacia, minimalizácia/maximalizácia, variácie, metamorfózy, transmutácie, metaforizácia, zmena úrovne (meta-, napr. rozprávanie o rozprávaní, maľba o maľbe), synkretizácia, paradoxizácia, parafrázovanie, ironizácia, humor, paródia
- metódy vyučovania z hľadiska prostriedkov:
  - slovný prejav (monologické formy, dialogické formy, diskusné formy)
  - text (písomný prejav)
  - názorné predvedenie (obraz, zvuk, vlastnosti a vzťahy predvádzaných prvkov)
  - proces praktického prevedenia
  - experiment, praktické vyučovanie
- otázka

Farba ako vyjadrovací prostriedok výtvarného umenia.

- farebné videnie
- miešanie farebných svetiel a hmôt
- pôsobenie farby (fyzikálne, fyziologické, psychologické, symbolické)
- farebné kontrasty

4. Edukačný proces.

- výchova a vzdelávanie
- edukačný proces (náhodné - spontánne učenie sa, zámerné - intencionálne učenie sa, riadené učenie
- fázy vyučovacieho procesu (od motivácie po hodnotenie)
- edukačné prostredie (fyzické, psychické a sociálne faktory tvoriace prostredie), edukačné situácie (vzťahy, klíma, atmosféra, dynamika procesov), edukačné konštrukty (osnovy, plány, učebnice, metodické modely), edukačné procesy (náhodné, zámerné, riadené)

Základné kompozičné princípy.

- prostriedky kompozície: rytmus, symetria, rovnováha, pohyb, čas, proporcie, mierka, kontrasty (farebné, tvarové, proporčné, materiállové, významové, mediálne...)
- špecifiká kompozície v rôznych médiách

5. Antropologické predpoklady výchovy.

- charakteristika druhu Homo Sapiens, model historického vývoja psychiky, výchova a ontogenéza

- jazyk, priestor, čas, plánovanie, kooperácia, symbolické funkcie (prezentácia-reprezentácia)

Vývoj myslenia vo vzťahu k zobrazovaniu.

- vývoj obrazu
- vývoj objektu
- od magického chápania umenia, cez mytologické, zástupné... po formy a stratégie súčasnosti
- analógie v detskom chápaní, kultúrny dejepis („zažiť“ fylogénezu v malom“)

6. Organizácia vyučovania. Formy organizácie vyučovania.

- príprava na vyučovanie, analýza cieľov, procesu (formálnej, mentálnej, technologickej stránky), vyhodnotenie v kontexte úloh roka a ročníkov, príprava pomôcok, programu, podporných materiálov
- organizácia vyučovacej hodiny (časti hodiny - podrobne k organizácii od motivácie po hodnotenie), flexibilita, individuálnosť, frontálnosť, skupinové členenie...

Problematika jazyka, symbolizácie, znaku z hľadiska vizuálnej kultúry. Semiotika.

- základy semiotiky, typy znakov, funkcie označovania
- vzťah verbálneho a neverbálneho vyjadrovania

7. Vývoj výtvarného školenia a výtvarnej výchovy v dejinách kultúry.

Vývoj akademického umeleckého vzdelania.

- od Sikiónskej akadémie, cez školenie v kláštoroch a cechoch, renesančné akadémie, novodobé umelecké školy (Bauhaus, ŠUR, vznik a rekonštrukcia VŠVU)
- problémy akademizmu
- predmet kreslenie (antika, 18. storočie, transformácia na výtvarnú výchovu - Cizek, Keyová, nové školy...)

Motivácia vo vyučovacom procese.

- zásady motivačného procesu
- motivácia z hľadiska psychológie, sociológie, automotivačný potenciál umenia, motivačný konflikt
- motivačné a demotivačné faktory

8. Prostredie školy a triedy, sociálne a psychologické faktory, pedagogická komunikácia.

- socio-psychologické vzťahy: klíma a atmosféra, role v kolektíve, vzťahy medzi chlapcami a dievčatami,
- autorita, vzťah vedúceho a vedného
- rola učiteľa
- štýl práce pedagóga

Tvorivosť - problematika z hľadiska filozofie, sociológie a psychológie; tvorivosť ako kultúrny jav.

- historické uvedomovanie si kreativity (Hesiodos, biblia, Platón, T. Akvinský, M. Ficinius, L' Ambrosso, M. Nordau, H. Bergson, I. Prigogine, psychológia a sociológia 20. stor.), entropia - negentropia, inteligencia - tvorivosť, tvorivosť vo vyučovacom procese, tvorivosť v umení
- sociálne a psychologické aspekty tvorivosti

9. Vývoj detského výtvarného prejavu. Zohľadnenie prirodzeného vývinu vo výtvarnej výchove.

- vzťah psychického vývinu a výtvarného prejavu dieťaťa v predškolskom veku
- adolescencia a transformácia výtvarného vyjadrovania
- postihnuté dieťa a jeho výtvarný prejav, haptický a optický typ

Vyjadrovacie prostriedky výtvarného umenia (okrem farby).

- výtvarné vlastnosti a výrazové možnosti bodu, škrvy, línie, tvaru, plochy, povrchu, svetla a tieňa, priestoru,
- špecifické používanie vyjadrovacích prostriedkov v rôznych médiách (plošné a priestorové výtvarné disciplíny, fotografia, video a film, architektúra...)

10. Vývoj školy, didaktických princípov a vyučovacích metód v európskej kultúre.

- dôležité osobnosti pedagogického myslenia.
- formy gréckeho a rímskeho vzdelávania, formovanie antickej didaktiky (Sókrates, Platón, Aristoteles, Varro, Quintilianus),
- Artes Liberales
- prínos kresťanstva v pedagogike
- katolícke rády a škola
- protestantizmus a škola
- renesanční pedagogickí myslitelia

Obsah výtvarného diela. Sémantika a interpretácia.

- sémantika E. Panofského (3 úrovne významu), definícia štýlu, typu a kultúrneho symbolu
- možnosti a aspekty interpretácie umeleckého diela

11. Vývoj univerzitného štúdia od stredoveku do dnešnej doby.

- prvé európske univerzity, štruktúra univerzitného štúdia, transformácia Artes Liberales, prvé univerzity na Slovensku

Edukácia dospelých. Vysokoškolské štúdium, metódy a formy.

- charakteristika andragogiky
- formy vzdelávania a vzdelávacej komunikácie dospelých: sympóziu, kolokvium, konferencia, seminár...
- práca s amatérmi
- formy a metódy vysokoškolského vzdelávania: prednáška, seminár, cvičenie, ateliér, kurz, tvorivá dielňa, E-learning

12. Novodobé pedagogické myslenie (ťažiskové prístupy k vzdelávaniu od osvietenstva po 20. storočie).

- didaktické princípy a metódy v ponímaní Locka, Komenského, Pestalozziho, Basedowa, Herbarta, Tolstého, Deweyho
- pragmatická pedagogika, hnutie novej výchovy, pedocentrimus, psychoanalytická pedagogika, pedagogický konštruktivizmus, dynamická pedagogika, esencializmus, komunistická a fašistická pedagogika

Pragmatika. Problematika komunikácie vo výtvarnom umení.

- komunikačný kontext výtvarného umenia
- prezentácia a reprezentácia
- tvorivé umenie, stredný prúd, masová kultúra, móda, reklama, gýč a brak
- zásady kritického prostredia
- výstava, realizácia, galéria, trh

13. Podnety pedagogického myslenia v iných kultúrach.

- podnety zo židovskej, indickej, budhistickej, konfuciánskej školy

Problematika globálneho, projektového a problémového vyučovania.

- metódy globálneho vyučovania, projektové vyučovanie a možnosti jeho využitia vo výtvarnej výchove,
- problémový prístup vo vyučovaní;
- programové vyučovanie - jeho aplikácia na výtvarnú výchovu; vyučovací program, zásady tvorby a fázy programu

14. Alternatívne školy v 1. pol. 20. storočia a súčasné trendy.

- waldorfská škola, montesoriiovská škola, jenský plán, freinetova škola, daltonský plán, otvorená škola
- prednosti a riziká alternatívnych škôl, porovnanie s tradičným systémom

Pedagogická komunikácia.

- slovný prejav a jeho zásady
- mimoslovná komunikácia: zdieľovanie pohľadom, zdieľovanie výrazom tváre (mimika), zdieľovanie pohybmi a gestami (kinezika), zdieľovanie postojmi (posturoológia), zdieľovanie dotykmi, zdieľovanie priblížením a vzdáľovaním (proxemika), zdieľovanie úpravou zovňajšku
- komunikácia postojmi a činmi
- zásady presvedčania a argumentácie

15. Problematika arteterapie a artefilie.

- možnosti arteterapie a artefilie
- štýly tvorivosti postihnutých
- charakteristika tvorby psychotikov
- typológia výtvarného prejavu z hľadiska introverzie-extraverzie / stálosti-neurotičnosti

Teória hier. Hry v procese vytvárania a vyučovania.

- klasifikácia hier
- kultúrny význam hry
- hra vo vývine dieťaťa
- hra a výtvarná tvorba
- hra a učenie
- hra a terapia